

YENİ DÜNYA DÜZENİNDE HAYATTA KALMAK

Yalçın Savuran

Son dönem çekilen filmlerde doğa-insan arasındaki ilişkiyi ele alan filmlerin çoğalması, bunun yanı sıra, yeni hayatta kalma biçimlerinin önerilmesi, her ne kadar geç kalınmış bir söylem olsa da sevindirici. **Chloé Zhao**'nun *Göçebe Diyarı* (Nomadland, 2001), **Debra Granik**'in *İz Bırakma* (Leave No Trace, 2018), **Lee Isaac Chung**'un *Minari* (2020), **Kelly Reichardt**'ın *İlk İnek* (First Cow, 2019) filmleri bu tarz filmler içine girmekte.

Çok değil, bir kaç yıl önce Kanadalı siyaset bilimci **Alain Deneault** bir söyleşisinde: “Dünyayı vasatlar yönetiyor” demiş ve bunu açmıştı. Vasatlık iktidarı, mediokrasinin model olarak yüceltildiği bir düzendir. Vasatlık iktidarı 80’li yıllarda **Thatcher** ve çalışma arkadaşları tarafından kullanıma sokulmuş; yönetişim (*gouvernance*) rejimi, bir neo-liberal devlet işletme biçimi olarak yürürlüğe girmişti. Zararsız gibi görünen yönetişim terimi, devleti özel şirket işletme yöntemleriyle yönetme biçimidir. Buna uydurulan kılıf, kamu kurumlarının daha sağlıklı işletilmesi düşüncesine dayanır ama kamunun yararı rahatlıkla göz ardı edilebilir. Aynı zamanda kamu hizmetlerindeki özelleştirmelerin de hızlanmasıyla neo-liberal devlet biçimi şekillenir. Yönetişim rejiminde kamu hizmetlerinden faydalanmak üzere yola çıkan herkes birer müşteridir. Örneğin bir hastanede artık hasta değil, müşterisinizdir. Bu yönetişimin aktörleri de vasatı temsil edecek şekilde konumlandırılır. Ortalama uzmanlık yeterlidir. Sorgulama riskleri taşımaları istenmez, ideolojik temeller sorgulanmaz. Kısacası ‘vasat’, oyunu bozacak noktaya asla taşınmamalıdır. Vasat’ı oynayan aktörler de yozlaşmış olduklarını artık fark edemeyecek noktaya ulaştıklarında gerçek yozlaşma başarıya ulaşır.

Peki, bunun bir direnç noktası yok mudur? Vasatlık iktidarına nasıl direneceğiz? **Deneault**'nun bu noktada önerisi:

Önce sizi davet ettikleri açık sofraya oturmayacaksınız, sizi oyuna sokmak için devreye koydukları cezbedici ufak şeylere direneceksiniz. Hayır diyeceksiniz. Hayır, bu göreve gelmeyeceğim; hayır bu terfiyi kabul etmeyeceğim; şu avantajdan ya da şu ödülünden imtina edeceğim, çünkü zehirli. Bu anlamda direnmek, çileye girmektir, kolay değil. Kültüre ve entelektüel göndermelere dönmek de aynı şekilde bir gereklilik. Tekrar okumaya, düşünmeye, günümüzde hiçbir anlamları yokmuş gibi elimizin tersiyle itilen kavramların değerini vurgulamaya koyulursak; artık anlamın kalmadığı yere tekrar anlam zerk edersek, marjinal kalma pahasına, siyaseten ilerleme katedilir. Bugün bizzat dile saldırılıyor olması bir tesadüf değil. O dili tekrar kurmamız gerekli.

Heidegger, “dil hakkında bilimsel ve felsefi enformasyon bir şey, dille tecrübeye maruz kalma başka bir şeydir” der. Özne dile aittir, dil özneye değil. Zira dilin içine doğarız ve dil bizi önceler. Ancak zaman içinde maruz kaldığımız bu dilin bizi ele geçirip geçirmemesine karar verecek olanlar da yine biziz. Yeter ki bununla ilgili bir direnç noktamız olsun ve buna ihtiyaç duyalım. İşte o direnç noktası iktidarların kurduğu dile maruz kalmanın sınırını da belirler. Neyse lafi uzatmayalım, tüm bu durumlar karşısında nasıl bir pozisyon alacağız, nasıl bir hareket planımız olacak?

Yönetmenlerin bazıları bu işlerde nerede yanlışlıklar yapıldı, ya da bir yerlerde yine de düzgün gitmiş bir dönem olabilir mi gibi sorularla kazı alanlarına yönelirler. **Kelly Reichardt**'ın *İlk İnek* filmi de alt metin zenginliğiyle üzerinde konuşabileceğimiz bir alan yaratır. **Reichardt**'ın filmleri gündelik yaşantının sıradanlığı içindeki küçük kırılmaları, dostlukları, sıradan olayları anlatan yol filmleri gibidir. *Old Joy* (2006), uzun süredir görüşmemiş iki arkadaşın bir gün buluşup, ormandaki bir kaplıcaya gitmeleri esnasında gerçekleşen basit diyaloglardan oluşur. *Wendy ve Lucy*'de (2008), Wendy iş bulabilmek için Alaska'ya doğru eski bir arabayla yola çıktığında Oregon'a yolu düşer ve orada arabası bozulur, köpeği kaybolur, bunlarla başa çıkabilmenin zorluklarıyla boğuşur. *Meek Kestirmesi* (Meek's Cutoff, 2010), 1845'te orta batıdan batıya doğru yerleşmek üzere yola çıkmış üç arabalık bir kervanın yaşadıklarına, konvansiyonel sinemanın dışından bakar. Beyaz adamla Kızılderili karşılaşmasında kadınların rolü ve bakış açısının kayması önemlidir.

Bizim daha çok dillendireceğimiz *İlk İnek* filmidir ve filmin açılışı İngiliz şair **William Blake**'in yazdığı Cehennem Atasözleri'nden bir alıntıyla başlar: “Kuşa yuva, örümceğe ağ, insana dostluk”. **Jim Jarmush**'un *Ölü Adam* (Dead Man,

1995) filminde yer alan Kızılderili karakter Nobody de **Blake**'in sözcükleriyle konuşurdu ki bu filmde Şinuk Reisi Totillicum'u oynayan **Gary Farmer**'dan başkası değildir, ancak ironi şuradadır: Totillicum filmde kunduz ticaretinin başındaki kişi olan Şef Factor'un konuğudur ve bu ticareti destekler pozisyonundadır. Totillicum hem Oregon bölgesinde eski bir Kızılderili yerleşim yeri adıdır hem de Şinuk dilinde kabile, akrabalar anlamlarında kullanılır.

Blake'in sözünün ardından film bir nehir görüntüsüyle başlar. Oregon sınırında bulunan Kolumbiya nehri yüzyıllar boyunca yerli halkların kullandığı bir yol iken, günümüzde ticaret gemilerinin kullandığı bir otoyol gibidir. Siyah bir köpek ormanda etrafı koklayarak dolaşmakta, bir kadın yerdeki çakıl taşlarından kendince bir oyun yaratmaktadır. Köpek, daima sanat tarihi boyunca resimlerde bir dostluk ve sadakat simgesi olarak yer almıştır. Kadının yaptığı eylem ise bize zamanı hatırlatır. **Heraklitos**; “Zaman çakıl taşlarıyla oynayan çocuktur” demiş. Yani sonsuzluk ve şu an. Köpek yakında bir yerde bir şey bulur ve kazmaya başlar.

Kadın biraz daha kazar ve yan yana yatan iki iskelet görürüz, sırtüstü uyku pozisyonunda yatmış iki kişi. O sırada tabiat dile gelir sanki ve kuşlar aralarında

dostluğa, arkadaşlığa, ya da çiftleşmeye dair cıvıldaşırken, kamera önce dalların üzerindeki kuşlara yönelir sonra tekrar iki iskelete, yeryüzüne. Köpeğin temsil ettiğiyle kuşların arasındaki iletişim bir araya geldiğinde, yan yana yatan o iki iskeletin arkadaş olduklarını düşünürüz.

Kamera yeryüzündeyken sakince plan değişir ve orman zemininde mantarların arasında adım atan bir çizme karşılar bizi, çizmenin ayak başparmak ucu eskimiş, delinmiştir. Üzerinde oldukça eskimiş kıyafetleriyle bir beyaz adam mantar toplamaktadır. Aslında biz bir anda zamanda geriye doğru bir sıçrama yapmışızdır. **Heraklitos**'un dediği gerçekleşir, zaman genişir. Aynı bölge civarındayızdır ama zaman 1830'lara kaymıştır. Mantar toplayan adamın lakabı Cookie'dir. Bir grup kunduz avcısının aşçılığını yapmaktadır. Avcıların her biri İngilizceyi farklı bir lehçe ile konuşmaktadır. Her biri belli ki farklı yerlerden bir amaç için yola çıkıp, göçmen işçiler gibi bir araya gelmiş kişilerdir. Bu bölgeye çalışmak için gelenlerin kimi kunduz avcılığı yapmakta, kimi altın aramaktadır.

Cookie bir gün ormanda çalıların arkasında çırılçıplak bir adam görür. King Lu'dur adamın adı. Bir grup altın arayıcısı ile seyahat ederken, arkadaşları Chenamus'u hırsızlıkla suçlayarak vahşice öldüren Rus altın arayıcılarından birini, elindeki tabancayla vurduğunu ve vurulan adamın ölmüş olabileceğini, bu yüzden kaçtığını söyler. Elbiselerini de tanınmamak için atmıştır ve en önemlisi açtır. Cookie kamptakilerin haberi olmadan onu çadırına alır, doyurur, yardım eder ve böylece iki karakterin ilk iletişimi gerçekleşmiş olur. Ertesi gün King Lu kimseye hissettirmeden kamptan ayrılır.

Zaman biraz daha ilerler ve Cookie'yi elindeki parayla birisinden bir çift çizme alırken görürüz. Pantolonunun paçalarını çizmelerinin içine sokar ve yürür. **Reichardt**'ın filmlerinde farklı şekillerde algılanan özgürlüğün ekonomisini de görürüz, bu film özellikle biraz da bunun üzerinde gelişir. Çizmeler dikkat çeker, hatta biri *Jean Baptiste botları* gibi diye seslenir. Oysa ünlü Fransız *Jean Baptiste Rautureau botlarının* üretimi ilk olarak 1870'de gerçekleşir, filmimiz ise 1830'larda geçmektedir. Yönetmen yine kendince zamanı genişleterek bizi oyuna mı davet ediyor dersiniz?

Cookie'nin geldiği yer bir ticaret kalesidir. Yerli halklarla beyazların buluşması, 19. yüzyıl başında gerçekleşen kunduz derisi ticaretini elinde bulunduran Kraliyet Şirketi'nin bu bölgede ticaret kaleleri kurmasıyla hızlanmıştır. Kalede üzerinde R.W.P harfleri olan bir bayrak sallanmaktadır. Royal West Pacific Trading Post

(Kraliyet Batı Pasifik Ticaret Merkezi). Merkezi Kanada'da olan ve günümüzde isim değişirse de hala yaşayan bir şirketin uzantısıdır.

Bu sırada nehrin üzerinden bir salla bizim olduğumuz tarafa bir ineğin geçirildiğini görürüz. İnek, kalenin yöneticisi sıfatındaki Şef Factor'un ineğidir. Yolda gelirken boğa ve buzağısı ölmüştür, inek yalnız kalmıştır. Yönetmen **Reichardt** bu inek için çok araştırma yaptığını, eğitime en uygun ve sakın ineğin New Jersey ineği olduğu için bu ineği seçtiklerini söyler. İneğin gerçek hayattaki adı da Evie'dır, yani **Havva**.

13. yüzyıl ortalarında para, arazi, gelir dâhil her türlü mülk, Fransızca *castel* kelimesinden türemiş, İngilizce'de *cattle* olarak adlandırılmıştır ve sığır anlamına da gelmektedir. Bizde de yöresine göre değişse de küçük ve büyükbaş hayvanlara, davar ya da mal denir. Yani ne yazık ki hayvan bir nevi sermaye olarak adlandırılır.

Bir başka açıdan *İlk İnek*'in o topraklara inmesi ekolojik dengenin de değişmesi anlamına gelmektedir. Özellikle getirdiği patojenleri henüz karşılayacak bariyerlerin olmaması tabiat açısından büyük yıkımlara sebep olabilir. İnsanlığın kendi yaşam konforu için yaptığı bazı yanlışlar önü alınamayan sonuçlara yol açabiliyor. Avustralya'ya ilk olarak tavşanlarını götüren İngilizlerin kıtadaki dengeyi nasıl bozdukları malum.

Cookie yeni çizmeleriyle kaleden içeriye doğru yönelirken, yanından süt dolu kovayla yerli bir kız çocuğunun geçişini izler. Kaledeki bardan içeri girdiğinde, kunduz ticaretinden para kazanan avcıların masalarda ya oyun oynadıklarını ya da birbirlerine laf attıklarını görür. Ayrıca adamın biri ilk inekten ve ineğin gemiyle nasıl getirildiğinden bahseder. “*Şef Factor ne de olsa çayına süt ister.*” derken, onun İngiliz köklerini vurgular. Ama bir başka adamın söylediği cümle daha anlamlıdır: “*Öyle olsa Tanrı buraya bir inek koyardı.*” Tahmin edilebileceği gibi, laflar eklemene eklemene uzarken ve ortam alevlenirken mutlaka kavga çıkacaktır ama kavga bu sefer barda değil dışarıda gerçekleşecektir. Tam bu esnada Cookie boşalan bardaki bir masada King Lu’yu görür ve yeniden buluşmanın sevincini hissederiz. Kale dışında yürümeye başlarlar. King Lu, iki yıldır burada olduğunu ve ticaret açısından gidip gelen gemilerin pek çok şey taşıdığını söyler, bu bölgenin potansiyelinden bahseder. Burası yeni fırsatlar için uygun bir alandır King Lu’ya göre. Ticaret gemileriyle yolculuk yapmış, pek çok ülke görmüştür ama buranın diğer yerlere göre hala el değmemiş olduğunu düşünür. King Lu, Cookie’yi kale dışındaki ormanda kendi yaptığı derme çatma kulübesine götürür ve istersen burada kalabilirsin der. Yolda da kurduğu küçük tuzaklara yakalanmış hayvanları toplar ve yeni tuzaklar kurar King Lu. Kulübede yeni başlangıcın şerefine kadeh kaldırırılar.

Daha sonra Cookie’yi kulübeyi süpürürken, King Lu’yu da dışarıda odun kırarken görürüz. Sahne o kadar güzel yapılmıştır ki, kulübenin kapısının çerçevesinde Cookie’yi, pencerenin çerçevesinde ise King Lu’yu görürüz. Aynı kadrajda iki çerçeve ve adı konulmasa da iş bölümünün gerçekleşmesi. Gerçek birlikteliklerin iş bölümü çerçevesinde paylaşım değeri üzerinden gerçekleşmesi en olması gerektir. **Reichardt** bize bunu görüntünün diliyle sunar. King Lu sobayı yakarken, Cookie etraftan topladığı çiçekleri bir şişeye koyar, rafa yerleştirir ve ‘şimdiden daha iyi görünüyor’ der. Bu derme çatma mekân küçük müdahalelerle ve nesnelere yüklenen anlamla boyutlanır. Mekân aynı mekândır ama bir o

kadar da farklıdır; sanki barınmanın dışında yuva olmaya doğru evrilmektedir. Yönetmenin mekânı tasarlarırken yaptığı bir şey daha dikkat çeker. King Lu mekânı oluştururken etrafta bulduğu ne varsa kullanmıştır, kullandığı nesnelere biri de ışık geçirgenliğine sahip sarı turuncu arası renkte bir cisimdir. Bu cisim mekânın ışığını ısıtır. Cookie masaya oturduğunda çerçeve onu bu rengin içine oturtur, mekânı ısıtan Cookie olmuştur. Görüntünün bağırp çağırmadan oluşturduğu bu dil bize her zaman bilinç düzeyinde erişmez, erişmesi de gerekmez, bir şeyleri duyumsarız, hissedimiz, bilinç dışında o sıcak atmosfer bize ulaşır.

Ertesi gün Cookie ormanda yaban mersini toplamaktadır, Lu'nun kafası ise ticaret yapabileceği yeni ürünlerdedir. Örneğin kunduzun yalnızca derisinden değil, yağından da para kazanılabileceğini dillendirir. Topladıklarıyla kulübeye geldiklerinde Lu insanların fındık, ceviz, badem istediğini ve güneyde bu ürünleri yetiştirebileceği bir çiftliğinin olmasını arzuladığını söyler. **Reichardt** bugün gerçekleşmiş olan endüstriyel tarımın ilk tarifini yapmaktadır aslında. Zira günümüzde Kaliforniya dünyanın en büyük badem üreticisi konumundadır ve ne yazık ki marketlerde satılan paketlenmiş bademlerin çoğunun menşei Kaliforniya'dır. Peki, neden lezzeti çok iyi Datça bademi değil de sıradan Kaliforniya bademi tüketmeyi tercih ediyoruz? Özellikle gıda üretiminde monotipik tarımla endüstrileşen her ürün lezzet kaybına uğrar ve vasatlaşır. Bu vasatlaşma damak zevkenden düşünce boyutuna ulaştığında, neo-liberal düzende makroekonomi tarafından satın alınmışlığımızın da bir göstergesine dönüşür. Bu durum çok katmanlı konunun yalnızca küçük bir parçası...

Yeni bir sekansa geçilir ama Lu konuşmaya devam etmektedir. Lu, aslolanın başlangıç yapmak olduğunu, bunun için sermayeye ihtiyaç olduğunu, fakir olanın sermaye sahibi olabilmesi için de gereken şeyin ya bir mucize ya da bir suç olduğunu söyler. Bu sırada Cookie nehir kıyısında sakın sakın çamaşır yıkamaktadır. O da dileğini dillendirir: *"Bir gün otel açmak isterim der, yolcular için, ya da bir fırın."* O sırada önlerinden bir kayık geçmektedir, içinde bir adam ve

bir köpek. *Sakin akan yaşamdan bir kesit, hem yolcu, hem yoldaş olana dair bir izlenim. “Bir otel ve bir fırın.”* der Cookie, yaban mersini turtalarıyla. Lu, *“Onu burada da yapabilirsin.”* diye cevap verir.

Sahne değiştiğinde *İlk İnek*'i Şef Factor'ün evinin yakınında otlarken görürüz. Cookie ona uzaktan hayranlıkla bakmaktadır. Kulübeye geldiğinde keşke onun sütünden biraz olsaydı, der. Su ve undan yapılan ekmekten bıktığından bahseder. Lu sütün dışında ne gerektiğini sorar. Un, şeker, tuz, karbonattır gereken. Ve gece ineği gizlice sağmaya giderler. Lu bir ağacın tepesine çıkıp gözcülük yapacak ve tehlike anında baykuş sesi çıkaracaktır. Lu'nun burada baykuş rolüne bürünmesi metaforik olarak uygundur da. Baykuşların görme ve işitme yeteneklerinin gelişmiş olması ve zekâsı, filmde Lu'ya uymaktadır. Cookie yine sakince işini yapar, önce ineği okşayarak sakinleştirir, sonra sütünü sağlar. Süt, sermayeyi ve gücü temsil eden Şef Factor'den çalınmakta ya da yer değiştirmekte ve yeni bir sermaye oluşumu için yola çıkmaktadır.

Cookie ertesi gün sütü de ekleyerek kek topları pişirir. Bir tanesini pencere pervazının üzerine koyar, o sırada Lu dışarıda tavukları yemlemektedir. Sahne o kadar güzeldir ki, sanki hem dostluğa, hem de aşka davet gibidir. Film boyunca ikili arasındaki ilişkide cinsellik boyutunu görmeyiz ama aşka, dostluğa, güvene dair pek çok şey dolaşımdadır. Lu pervazdaki keki alır ve ısırır, Adem'in elmadan ilk ısırığı alması gibi. Ama kafası hep ticarete çalıştığından, böyle bir şey insanların kaç para verebileceğini sorar Cookie'ye. Ve böylece kalenin önünde ilk pazarlama işi yerine getirilir, pazarlamacı tabii ki Lu'dur. Üstelik bu pankeklerin

sırrının Antik Çin'den geldiğini söyler. Bu sahne bugün Çin'de üretilen malların bütün dünya pazarlarında alıcı bulmasına ve küresel sermayenin neredeyse girmediği yer kalmadığına gönderme gibidir. Ne de olsa Çin mucizesi! Cookie bu sırada sessizdir, yalnızca ürettiklerini müşterilere uzatmaktadır. Lu ise paraları toplamaktadır. Kekler çok beğenilir, kapış kapış gider. Son kalan bir kek için insanlar adeta açık artırmaya girerler ve en çok parayı veren keke sahip olur. Arz ile talep arasındaki bu dengesizlik kaçınılmaz olarak bir tarafın lehine işleyecektir. Arzın kısıtlı, talebin yoğun olduğu bir durumda, üretici malın fiyatıyla oynayabilir ama bu sahnede bunu tetikleyen Cookie'nin yaptığı kekin lezzetidir. Son kalan kekin sahibi, ona en fazla parayı vermeyi teklif eden alıcı olur. Bir anda kekin piyasa fiyatını belirleyen üreticiden çok tüketici olmuştur ve bu çok ironiktir.

Ertesi gün kek kuyruğu oluşur. Görüntü bel çekimiyle şaryo yaparken, herkes elindeki parayı temsil eden şeyleri gösterir. Para, bileklik, senet vs. Kimse sırasını kaptırmak istemez. Genç bir adam son kalan keki tam almaya uzanacakken, onu itip yerine geçen vahşi yapılı bir adam kekin sahibi olur. Tüm bu sahneler bize gücün farklı temsillerini göstermesi açısından önemlidir. Haksızca bir şeye sahip olmak; ya despotik güc ya da paranın gücü olarak görünür. Lu hedefi daha da yükselterek, yarın daha fazla olacak demektedir. Oysa sütün kaynağı belli ve kısıtlıdır. Yeryüzünün kaynakları da kısıtlıdır ama çılgınca tüketilmeye devam edilmektedir.

Akşam masa üzerindeki servetlerini saydıklarında; Cookie *“Bununla Kaliforniya’da bir dönüm arazi alabilirim.”* der. Lu ise *“Bu bir başlangıç. Ama uzun sürmez. Sıkılacaklar ve buraya daha fazla inek gelecek. Bu bir fırsat Cookie.”* der. Lu haklıdır, her ürünün -temel gıda ürünleri hariç- tüketici için bir doyum noktası

vardır. Alternatifleri çoğaldığında devreye reklam ve pazarlama stratejileri girecek, küçük ilavelerle ürün yenilenecektir ki tüketici daima canlı alıcı konumunda olsun. İki arkadaş birikmiş paralarını o bölgede banka olmadığı için kulübelerinin yakınındaki kavak ağacının oyuğuna koymaya karar verirler. Bu sahnede doğanın satın alma gücüne sahip nesnelere koruyuculuğunu yapması çok ironik tabii.

İnsanlar yine sıraya girmişlerdir. Cookie keklerini yağda kızartırken, bir kale görevlisinden talimat gelir. Birazdan gelecek olan Şef Factor'e bir tane kek ayrılacaktır. Şef Factor gelir, "Kaç para?" diye sorar. Lu, Şef Factor için fiyatı daha da yükselterek, "Sizin için 10 gümüş." der. Şef parayı verir, üzerine bal damlatılmış ve tarçınla taçlandırılmış keki alır, ısırır ve şaşkıncı der, bu kekten Londra tadı alıyorum. Kendi temsil ettiği konumdan o kadar emindir ki, kekin içindeki sütün kaynağını sormak aklına bile gelmez. Cookie'yi yaptığı lezzetli üründen dolayı över. Zenginliğin, asaletin ve kibrin körlüğü... Bu arada Lu'nun tedirginliğini hissederiz.

Gece süt çalmaya giderlerken aralarında geçen konuşmada Cookie yeterince paraları olduğundan bahsederken, Lu kazandıkları paranın gitmek için yeterli ama işe başlamak için az olduğunu söyler. Lu'nun kafasında hep daha fazla kazanmak vardır. Cookie'nin söylediği *yeterince* kelimesi ise önemlidir. Herkesin "yeterince"si farklıdır ama Cookie'ninki bir dur noktası gibidir. Cookie için mutluluğun ulaşılabilirliği, *yeterince* bir şeylere sahip olmakla ilgili gibidir. Lu içinse farklı. Lu o sırada, "Bir kova süt, 60 gümüş para demek!" diye Cookie'yi uyarır. Yani ineği sağabildiğin kadar fazla sağ demektedir. Lu'nun daha fazla paraya odaklı tavrının bir yerde patlak vereceğini hissederiz adeta.

Şef Factor bir hafta sonra küçük bir grubu ağırlayacağını, içlerinde Yüzbaşı Ruby'nin de olduğunu, yüzbaşının *klafuti* (*clafoutis*) sevdiğini ve kendisi için yapıp yapamayacağını sorar Cookie'ye. Yaban mersinli bir *klafuti* ile cumartesi çay saatine bekliyordur ve bunun için yüklü bir ödeme yapacaktır.

Cookie yaban mersinli *klafuti*yi yaparken Lu yine hayal kurmaktadır. San Francisco'daki otellerin çok büyük olduğunu, onlarla yarışamayacağını, deniz kıyısında daha küçük, gelip geçenlerin konaklayabileceği, bir yataktan ibaret odalardan oluşan bir otel hayal eder. Bu sefer sanki ulaşılabilir bir hayal kurmuştur ama sözlerine 'yaptığımız iş çok tehlikeli' diye devam eder. Şef Factor'un damak tadı hassastır. Önünde sonunda kendi sütünün tadına varacaktır.

Sahne değişir, Şef Factor'un evindeyizdir. İlginç olan Şef Factor'e eşlik eden kadın, bir Kızılderili'dir ve hem ana dilini hem de İngilizceyi konuşur. Arada Şef Factor'un misafiri olan Kızılderili reisine de tercümanlık yapacaktır. Şef Factor yüzbaşıyla konuşurken isyan eden birisine verilen cezanın diğerleri üzerinde

caydırıcı etkisinin olabilmesi için ölüme kadar vardırılabileceğini söyler. Şef, o sırada odanın içinde ağır ağır yürümektedir ve cümlenin sonuna geldiğinde pencerenin kenarında durur. Söylediği son cümleyi duyarken dış taraftan Cookie ile Lu'nun geldiğini görürüz.

Bizim için ses ile görüntü eşliği, iki arkadaşın da başına gelebilecek şeylerin iması gibidir. Sanki adım adım tehlikenin içine çekilmektedirler. Zira o ana kadar ineğin sağılması dışında kendi yarattıkları alandaydılar, oysa şimdi artık Şef Factor'un alanına girmişlerdir ve bu alan bir sürü tuzak ve tehlikeyle doludur. Kunduz postu üzerine yapılan konuşmada Şef Factor kunduzların bolluğundan ve hiç tükenmeyeceğinden bahsederken, Yüzbaşı Paris'te modanın değiştiğini söyler. Şef Factor'e göre ise Çin hala iyi bir alıcıdır. Reis'e artık Parislilerin kunduz kürkü istemediği tercüme edilir. Reis de, aslında kunduzun kuyruğunun çok lezzetli olduğunu ve neden yemediklerini anlayamadığını söyler. Atmosfer iyice absürt hale gelmiştir. Reis'in tıpkı Şef Factor gibi ona özenerek beyaz yakasız gömlek giydiğini görürüz. Henüz dilini korusa da giydiği gömlek, beyazlara özendiğini göstermesi açısından önemlidir. Üstelik kunduz ticaretini desteklemektedir.

Bahçede ineğin yanına gittiklerinde, Şef Factor ineğin az süt verdiğinden bahseder. İnek o sırada Cookie'yi tanıdığından onun elini yalar, başını yaslar. Ortamda bu durum biraz dikkat çekmiştir. Akşam evde Lu ile Cookie arasında şu diyalog geçer:

Lu: Bizim gibiler Cookie, kendi fırsatlarını kendileri yaratmalıdırlar. Bizim için imparatorluk silüetleri veya günün renkleri yok. Fırsat varken elimize geçirebileceğimizi geçirmeliyiz.

Cookie: Biliyorum.

Lu: *Biraz daha satarız, sonra güneye doğru gideriz. Daha başlamadık bile Cookie.*

Aynı günün gecesi Lu ağaçta tüneyip baykuş taklidi yaparak süt sağan Cookie'yi uyarmaya çalışırken, ağacın dalı kırılır ve Lu ağaçtan düşer. Sahne çok metaforiktir. Şef Factor'ün alanına bu kadar yaklaşmak sonunda bir kırılma yaşatır. Çiftlik halkı uyanır, sağılan süt görülür, suçlular sonunda anlaşılır ve peşlerine düşülür. İki arkadaş ormanda izlerine kaybettirmek için birbirlerinden ayrı düşer. Lu nehri yüzerek geçer ve sabah olduğunda ceketindeki düğmeler karşılığında bir yerli tarafından kayıkla nehirden aşağı bölgeye doğru taşınır. Ne yazık ki Cookie koşarken düşer ve kafasından yaralanır, kırılğan yapısıyla hastalanır ve baygın haldeyken bir Kızılderili tarafından bulunur. Bir kulübede bir dizi ritüelle bir Kızılderili tarafından kısmen iyileştirilir. Baygın halde sayıklarken “*Arkadaşımı bulmam lazım.*” der. Ancak ayağa kalktığında Kızılderili çoktan gitmiştir. Sanki hayalle gerçek arasında bir yerde bir zaman geçirmiştir. Sahnelerin yapılanması askıya alınmış bir zaman dilimini yansıtıyor gibidir.

Lu biraz zaman geçirdikten sonra kulübeye geri döner, ağaç kovuğundaki parayı almak üzereyken Şef Factor'ün adamları çıka gelir, Lu saklanır. Şefin adamlarının arasında, pazarda çok istediği keki almak üzereyken önüne geçen zengin bir adam tarafından kenara itilen genç adam da vardır. Lu adamlar gittikten sonra parayı alır, kulübesinin çevresinde biraz dolanır. Kaçınılmaz olarak izleyici Lu için parayı alıp kaçacak diye düşünür ama öyle olmaz. Bir süre sonra Cookie de gelir, kulübeye girer, etrafa bakar ve pencerenin dışında Lu'yu görür. Gittiğini sanmıştım der her ikisi de birbirine. Lu, burası güvenli değil, buradan gitmeliyiz der ve güneydeki bir limana ulaşmak üzere yola koyulurlar. O sırada farkına varmasalar da peşlerinde onları takip eden biri vardır. Yeterli parası olmadığı için çok istediği keke ulaşamayan güçsüz genç adamdır peşlerindeki. Üstelik elinde silah vardır ve artık güç ondadır. Cookie yolda bitkin düşer, çöker, bir ağaca yaslanır ve bir soru sorar:

Neden fırıncı dilenciye benzer? Lu cevabı bilir: İkisi de ekmeğe ihtiyaç duyar. Biraz daha yürürler, kıyıya varmaya az kalmıştır. Cookie dayanamaz ve yere uzanır. Lu, Cookie'ye yaprakların üzerine yatmasını söyleyip, ilk nöbeti kendisinin tutacağını söylese de bir süre sonra yorgunluğa dayanamaz, elindeki para torbasını yastık yapar ve Cookie'nin yanına uzanır. Yakında gideriz der ve uykuya dalar. Nehrin kıyısı onlar için yaşamın kıyısı olmuştur. Filmin başında yan yana yatmış bulunan iki iskeletin hikâyesi burada sonlanır. Yönetmen Cookie ve Lu'nun genç adam tarafından öldürülmelerini bize göstermez, tahmin ederiz. O genç adam ihtimalen hem paranın gücünü ele geçirmek için, hem de kendi fiziki güçsüzlüğünü biraz olsun aşmak için bu iki arkadaşı en güçsüz durumda yakalamış ve öldürmüştür.

Film 4:3 formatında çekilmiştir. Genellikle eskinin Batı hikâyeleri geniş format çekilir ve bol bol uçsuz bucaksız davetkâr topraklar övülürdü. Oysa bu filmin formatı daha kareye yakındır ve içeriğine uygundur. Bu bir dostluğun, arkadaşlığın hikâyesidir ve bu çerçeve arkadaşlığı hissettirmesi açısından uygundur. *Yeterince* kavramı çerçevesinde, dayanışmanın, arkadaşlığın, işbirliğinin önemi, merkezin dayatmasına rağmen çok çok kıymetli... Peki, biz yeterince hazır mıyız?